

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2018/2019-39)

24-30 NİSAN DÜNYA AŞI HAFTASI (2019)

Aşı, kişinin belirli bir hastalığa karşı bağışıklık oluşturmalarını sağlamak amacıyla bağışıklık sistemini uyararak kişiyi o hastalıktan koruyan biyolojik bir üründür. Aşılar genellikle iğne enjeksiyonları yoluyla uygulanır. Bağışıklama ise, kişinin aşılama yoluyla bir hastalığa karşı korunma sürecidir.¹

Dünya Sağlık Örgütü, Nisan ayının son haftasında kutlanan Dünya Aşı Haftası'nı 2019 yılında "Beraberce Korunalım: Aşılar işe yarıyor!" sloganıyla işlemiştir. Amaçları; çocukların, toplumların ve dünyanın sağlığı için aşıların değerini göstermek, aşılanarak bağışıklamanın artırılması gerektiğini vurgulamak, rutin aşılanmanın güçlü sağlık sistemlerinin temeli olduğunu göstermektir.²

Aşılama dünyanın en başarılı ve düşük maliyetli sağlık müdahalelerinden biridir. Günümüzde çiçek hastalığı ortadan kaldırılmış, çocuk felci ise dünyada hemen hemen hiç görülmemektedir. Kızamık, kabakulak, kızamıkçık, difteri, tetanoz, boğmaca ve Hepatit B aşılarının kullanımı ile bu hastalıkların görülmesi %95-99 azalmıştır.³

Her 10 çocuktan biri hala aşılarla erişememektedir. Aşılanamayan çocukların çoğu; çok yoksul, dışlanmış ve çatışmalardan etkilenen topluluklarda yaşayan çocuklardır. Bu çocukların aşılama hizmetine erişiminin sağlanabilmesi için dünyanın her yerinden aşılamada kahramanca destek verecek kişilerin yardımına ihtiyaç vardır. Dünya Sağlık Örgütü'nün bu yılki (2019) kampanyası, dünyanın dört bir yanındaki aşı kahramanlarını onurlandırmaktadır. Bu aşı kahramanları; ebeveynler, toplum bireyleri, sağlık çalışanları ve sağlık yenilikçileridir.²

Bağışıklama, batılı ülkelerden alınan bir uygulama değildir. Anadolu'da kişileri çiçek hastalığından korumak için aşılama benzeri uygulamalar vardır. 19. yüzyılda ise Kuduz Tedavi Müessesesi kurulmuştur. Bu kurum Dünya'da üçüncü, doğunun ise ilk kuduz merkezi olmuştur. Ardından ülkemizde sıgır vebası, kızıl, tifo, kolera, dizanteri, veba, verem, tetanoz ve difteri aşıları üretilmiş ve uygulanmıştır.⁴

Aşılanmanın bireysel koruyuculuğunun yanında toplumsal koruyuculuğu da mevcuttur. Örneğin; hepatit B aşısı, toplu yaşam alanlarında (kreş, bakımevi vb) hastalığın yayılmasını azaltır. Çocuk felci ve hepatit A aşıları su ve besin kaynaklı salgınları önler. Kızamık, kızamıkçık ve kabakulak aşıları toplumda salgını önler.³

Sağlık Bakanlığı'nın belirlediği ücretsiz aşı takvimine göre yenidoğan bebeklere ilk gün hepatit B aşısı yapılmaktadır. Birinci ayda bu aşı tekrarlanır. İkinci ayda bebeğe; verem, zatürre ve beşli karma aşıları uygulanmaktadır. Dördüncü ayda zatürre ve beşli karma tekrarlanırken, altıncı ayda hepatit B ve beşli

¹ [İnternet] <https://www.cdc.gov/vaccines/vac-gen/imz-basics.htm> Erişim: 17.4.2019.

² [İnternet] <https://www.who.int/news-room/events/detail/2019/04/24/default-calendar/world-immunization-week-2019> Erişim:17.04.2019.

³ [İnternet] <https://asi.saglik.gov.tr/genel-bilgiler/27-a%C5%9F%C4%B1n%C4%B1n-yararlar%C4%B1.html> Erişim:18.04.2019.

⁴ [İnternet] <https://asi.saglik.gov.tr/genel-bilgiler/33-a%C5%9F%C4%B1n%C4%B1n-tarih%C3%A7esi.html> Erişim: 18.04.2019.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2018/2019-39)

karma aşıları tekrarlanır. Altıncı ayda çocuğa ağızdan damlatarak çocuk felci aşısı yapılır. Kızamık, kızamıkçık ve kabakulak(KKK) aşısı ile su çiçeği aşısı birinci yaşını bitirmiş çocuğa yapılır. Zatürre aşısının pekiştirme dozu yine bu zamanda yapılır. Bir yaş altı aylık çocuğa hepatit A aşısı yapılır ve ağızdan uygulanan çocuk felci aşısı tekrarlanır. Yine bu dönemde beşli karma aşısının pekiştirilmesi yapılır. Hepatit A aşısının tekrarı ise iki yaşını doldurmuş çocuğa yapılmaktadır. Polio aşısı yapılmasından sonra hastalık bölgesel olarak ortadan kaldırılmıştır.⁵

İlköğretim birinci sınıf öğrencisine KKK aşısının ve dörtlü karma aşının pekiştirme dozu yapılır. Ortaöğretim dördüncü sınıf öğrencisine ise tetanoz ve difteri aşısı uygulanır.⁵

Ülkemizde 2015-2017 yıllarında kızamığa karşı 12.ayda yapılan 1.doz aşılamadan sonra aşılama yüzdeleri sırasıyla %97,1 ve %95,7 olmuştur. Çocuklarda 6.ayda yapılan, karaciğer kanserleri ve kronik karaciğer hastalığından koruyuculuk sağlayan Hepatit B aşısının aşılama oranları 2015-2017 yıllarında sırasıyla %97,4 ve %96 olmuştur.⁶

Gebelerin aşı olması, kendisinin ve bebeğinin sağlığı için önemli bir adımdır. Gebelikten önce yapılan aşılar da, düşük doğum ağırlığı ve doğum kusurlarına yol açabilecek ciddi hastalıklardan (kızamıkçık dahil) korunmaya yardımcı olabilir. Gebeler için önerilen aşılar kızamık, kabakulak ve kızamıkçık, grip, tetanoz ve difteri aşılarıdır. Gebelere 2009'dan beri tetanoz aşısı yapılmaya başlandıktan sonra, annelerde ve yenidoğan bebeklerde tetanoz görülme yüzdesi önemli derecede azalmıştır.⁷

Tüm erişkinlere; yılda bir ekim ayı bitmeden grip aşısı, on yılda bir tetanoz ve difteri aşısı uygulanmalı. 65 yaş ve üstü erişkinlere ise beş yılda bir zatürre aşısı uygulanmalıdır.⁸

Aşılanmanın dünyada ve ülkemizde bulaşıcı hastalıklara karşı en önemli koruyucu bir hizmet olduğunu unutmadan toplumsal görevlerimizi yerine getirmek için hem vatandaş olarak hem de ülkemizde hizmet veren uygulayıcı ve yönetici olarak üzerimize düşen sorumlulukları yerine getirmemiz çok önemlidir. Aşılanmanın her zaman en etkili bir korunma yöntemi olduğunu unutmamak gerekir.

⁵ [İnternet] <https://asi.saglik.gov.tr/asi-takvimi2> Erişim: 18.04.2019.

⁶ [İnternet] [http://apps.who.int/immunization_monitoring/globalsummary/countries?countrycriteria\[country\]=TUR#](http://apps.who.int/immunization_monitoring/globalsummary/countries?countrycriteria[country]=TUR#) Erişim: 19.04.2019.

⁷ [İnternet] <https://www.cdc.gov/vaccines/growing/vaccination-during-pregnancy.html> Erişim: 19.04.2019.

⁸ [İnternet] <https://www.cdc.gov/vaccines/growing/adult-vaccines.html> Erişim: 19.04.2019.